

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 15 December 1895. N°. 938.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnements en Advertentieën aan den Uitgever J. A. WORMSER, Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnements worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentieën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elk regel meer 15 Cent. Aanvragen en vernieuwing van afleveringen en Verlagen van Vereenigingen 10 Cent p. regel.

Van de gemeene Gratie.

XVI.

Zalig zijn zij, die zijne geboden doen, opdat hunne macht zij aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.

Openb. 22: 14.

Wij, ingezonden zondaren, kunnen Adam in zijn oorspronkelijke gaafheid en volheid van kracht, eenvoudig niet met onszelf vergelijken. Wij dragen het herfstgewaad der vaalheid en vervallenheid, terwijl Adam bloeide in den lenteglaas eener nog door niets gedeerde kracht. Dit weten we uit wat ons omtrent den leeftijd der oud-patriarchen wordt medegedeeld. Het bericht tocht, dat de oudste patriarchen tot bijna duizend jaren oud werden, moet op geenlei wijze worden verzwakt. Over den omvang en den duur van een jaar kan zeer zeker verschil van zinswijze ontstaan, en dat zulk verschil langen tijd metterdaad bestaan heeft, leert ons de historie. De wijze van den tijd te berekenen kon zich eerst van lieverlede tot die juistheid en nauwkeurigheid ontwikkelen, waarmee dit thans geschiedt. Oudtijds moest men zich veelzins met gebrekkige gegevens behelpen. Daardoor ontstond dan zeker verschil tusschen de uitkomsten van zijn tijdrekening en de wisseling van tijden in den loop der natuur. Die verschillen poogde men toen te verifien. Dit deed het eene volk grover, het andere met meer tact. En hierdoor zijn metterdaad afwijkende tijdrekeningen ontstaan, vooral naar het onderscheid tusschen het dus genaamde *Zonnejaar*, dat naar den loop der zon genomen werd, en het *Maandjaar*, dat met twaalf maanden, elk van vier weken rekende, en dus slechts 336 dagen had. Toch is het ongerijmd om zich op dit verschil van tijdrekening te verklaren van den hoogen leeftijd der oud-patriarchen te beroepen. Immers de natuur zelf duidt door het verloop der jaargetijden, zonder feil, den omloop van een jaar aan. Het leven in de natuur, op den akker en in den boomgaard kent een begin van weeropleven, een voortgaan tot bloei en een rijpen tot volten oogst, daarna een afnemen, en eindelijk een winterslaap, en eerst na dien winterslaap ontwaakt het weder. Die omloop nu vormt het jaar, en in het afspelen van het perk van dien omloop heeft geen volk zich op eenigzins beduidende wijze kunnen vergissen. Dat mag het eene jaar eens een weinig afwijken van het andere. Maar, hoe ver die afwijking ook ga, er komt geen jaar tusschen in, en er kan geen jaar uitvallen. Zelfs in landen waar twee oogsten geoogst worden, weet de landbouwer zeer wel tusschen den naogst van het vorige en den voorogst van het nieuwe jaar te onderscheiden. Waar in de eerste hoofdstukken van Genesis van jaren gesproken wordt, moet dus aan natuurlijke jaren gedacht worden, waarin de natuur den omloop van haar leven volbrengt, en wat men wel gezegd heeft, dat die jaren als maanden konden genomen worden, is ongerijmd. Mahaleel gewon Jered toen hij vijf en zestig jaren was. Neemt ge dit nu voor maanden, dan zou hij dezen zoön gewonnen hebben op vijfjarigen leeftijd. En bovendien, indien dit zoo ware, zou de overgang van het gebruik van dit woord

moeten zijn aangewezen. Hiervan vinden we echter niets. Geleidelijk daalt de levensduur, en reeds bij Abraham vinden we een levensduur, die met den levensduur die nu nog in Rusland en andere landen bereikt wordt, tamelijk wel overeenkomt. Alle poging om de oud-patriarchen in levensduur aan ons zelf te maken, moet deswege worden opgegeven. Ons wordt bericht dat ze tienmaal zoo lang leefden als wij, en dit bericht hebben we te aanvaarden. Tienmaal zoo lang als wij, is de duidelijke aanwijzing die ons in deze jaartijden gegeven is. Adam 930, Seth 912, Enos 905 enz., cijfers die door tien gedeeld den nog altoos zeer respectabelen leeftijd van 93, 91 en 90 jaren zouden geven. Lijdt het nu geen tegenspraak, dat iemand levenskracht met zijn levensduur, en omgekeerd, in verband staat, dan ligt voor ons in die jaartijds de maatstaf aan gegeven, dat de oud-patriarchen ons in natuurlijke levenskracht negenmaal overtroffen. En dit geldt ook van de oud-patriarchen na den val, toen hun kracht reeds ten deele gebroken was, en alleen door genade opgehouden bleef. De toen in hen levende kracht was dus reeds niet meer wat die kracht onmiddellijk na de Scheping moet geweest zijn. En al ontbreekt ons elke maatstaf, en elk gegeven, om het verschil in lichaamskracht en levensduur onmiddellijk vóór en na den val te berekenen, tocht licht het in den aard der zaak, dat die levenskracht vóór den val nog grooter moet geweest zijn. Ook bij de Vleeschwording des Woords komt dit in aanmerking. Als we hooren, dat de Zoon Gods niet de menschelijke natuur in haar oorspronkelijkheid, maar in haar *verzwakking* heeft aangenomen, verstaan we dit veelal niet te best, omdat Jezus toch noch maakte noch kraak was, en ongetwijfeld een verblindend edelen indruk heeft gemaakt door heel zijn verschijning. Dit nu wekt dan zoo licht de gedachte: Wat ontbrak er dan aan Jezus nog? Houdt men daarentegen rekening met het verschil tusschen ons en de oud-patriarchen, weet men dat deze een tienmaal sterkere levenskracht bezaten dan wij, en houdt men in het oog, dat Adam vóór zijn val in nog edeler licht moet geblonden hebben, dan wordt de aanneming onder *verderde* natuur door den Zoon Gods ons duidelijk. Als hij niet onze *verderde* natuur had aangenomen, maar de oorspronkelijke, dan had hij, wat het lichaam aangaat, als Adam moeten zijn.

Reeds dit verschil in levensduur nu is voor geheel de postie van den oorspronkelijk mensch van betekenis. Ge moogt tocht niet zeggen: *Na den val bereikte Adam den leeftijd van 930 jaren, zonder val ware hij allicht duizend jaren geworden*, want hoeveel waars hierin moge liggen, geheel de voorstelling deugt niet. Ze onderstelt tocht, dat dan zonder zonde Adams levenskracht tocht uitgeput zou zijn geraakt, en dat hij eindelijk tocht zou zijn gestorven. En dit nu juist is geheel verkeerd gedacht. Buiten zonde neemt de levenskracht ganschelijk niet af. Alle vermindering van levenskracht is een gevolg van den val. Het menschelijk leven was er niet op aan-

gelegd, om af te nemen, te slinken, en eindelijk in den dood te versmelten. Het leven dat God aan eenen mensch inschiep was er op ingericht om te *leven*, te *leven eeuwiglijk*. De dood behoort niet tot de schepping Gods. De dood is in de schepping Gods ingekomen, door en tengevolge van de zonde. En als de zonde niet in den mensch gekomen ware, zou ook de dood hem nimmer overkomen zijn. Het langzame afloopen en opraken van den levensduur verschijnt daaron in het licht van een langzaam vernietigingswerk. De overmacht van het leven over den dood was in den aanvang nog zoo groot. Nu werd dit leven des menschen, toen gelijk nu, gedragen door twee factoren, ten eerste door de kracht die in het geslacht school, en ten tweede door de kracht die meer bijzonderlijk school in den persoon. Zoo is het nu nog. In de ene familie ziet ge de lieden veelal 80, 90 jaar worden, in de andere familie sterven ze gewoonlijk tusschen de 60 en 70 weg. Dat hangt af van de kracht die in het geslacht zit. Maar in die familie zelf is tocht weer onderscheid. In een familie die gemeenlijk oud wordt, zal de een 95, 96 worden, en de ander reeds op 86-, 87-jarigen leeftijd sterven. Dat hangt dan af van de kracht van den persoon. En zoo nu ook was het in den eersten tijd, toen de dood pas begon met het breken van onze levenskracht. Ook toen moest die vernielende invloed op beide factoren werken. Eerst moest de kracht van het geslacht gebroken worden, en daarna de persoonlijke kracht van den enkele. Dat breken nu van de kracht van het geslacht, ziet ge plaats grijpen in het dalen van den levensduur, van over de 900 tot op onder de 100, en dat breken van de persoonlijke kracht, ziet ge terstond intreden, waar het van 930 bij Adam reed, bij Seth op 912 daalt.

In Adam en Eva vóór den val daarentegen, was én de kracht van het geslacht én de kracht van het persoonlijke leven, volkomen gaaf en ongedeerd, en van een vermindering of een afnemend van die levenskracht was geen sprake. Zonder zonde zouden ze niet hebben kunnen sterven. Duidelijk onderwijst de Schrift ons, dat door de zonde de dood in de wereld gekomen is (Rom. 5: 12). Daarover kan onder Christenen dan ook geen twijfel bestaan. Dat is voor ons zoo, en daar mag voor ons beest niet aan getornd worden. Het leven in het Paradijs was een leven zonder de schaduw zelfs des doods. Verstaat men dit nu in iets meer dan oppervlakkigen zin, dan ligt hierin nog heel iets anders uitgesproken, dan dat Adam zonder zonde niet zou gestorven zijn. Dat ook wel, maar veel meer. Het sterven tocht is volstrekt niet enkel een afbreken van onzen levensdraad, maar ook de uitkomst van een langdurig proces, dat in ons plaats grijpt. Men zegt wel eens, dat een kindeke reeds bij de geboorte de kiem van zijn dood met zich ter wereld brengt. En al komt dit voor ons alleen uit bij erfelijke ziekten van kanker als anderszins, tocht is het voor elk kind in beginsel waar. Niet eerst later worden we sterfelijk, maar we worden sterfelijk geboren. De dood komt dus niet eerst in het oogenblik dat we den laatsten snik geven, maar werkt in ons heel ons leven. De weeten van den dood gaan aan

den dood vooraf. Deels in ziekte en krankheid, maar ook reeds zonder krankheid in de afnemend van onze kracht, in het verdorven van ons gelaat, in het dof worden van ons oog, in het vergrijzen van ons haar. Ja zelfs zien we deze teekenen van verval zichtbaar worden in allerlei pijn en ongemak, in allerlei vatbaarheid en aandoening, in overspanning en moeheid. Als ge u dus een mensch in de schepping wilt voorstellen, moet ge u uit dien hoofde niet alleen den dood, maar ook alle krankheid, alle veroudering, alle pijn, alle inzinking, alle matheid en overspanning geheel wegdenken. Het moet een leven geweest zijn in volmaakt ongebroken kracht, in innige harmonie, en in bestendig evenwicht zich voortbewegende. Zelfs de angst of de bangheid van iets te kunnen deren was aan hun gelukstaat geheel vreemd.

Op de vraag, wat, zoo geen zonde ware ingetreden, de uitkomst, het verloop, het einde van 's menschen aanzijn op aarde zou geweest zijn, geeft de Heilige Schrift ons geen rechtstreeksch antwoord. Wel wordt ons *ontkennerwijs* (negatief) geleerd, dat de mensch dan niet gestorven zou zijn, maar er wordt niet *stellenderwijs* (positief) bijgevoegd, wat dan wel met den mensch zou geschied zijn. Toch laat deze vraag zich niet onderdrukken, en alle eeuwen door heeft men van geloovige zijde zich gerechtigd geacht tot de voorstelling, dat de eerste mensch, buiten zonde, na Gods raad op aarde volheid te hebben, zonder sterven, in heerlijkheid zou zijn opgenomen. Die voorstelling steunde men dan vooral door wat de apostel ons leert dat plaats zal grijpen met die belijders des Heeren, die op aarde zullen leven als hij wederkomt op de wolken. Van denulken tocht betuigt hij, dat ze, zonder te sterven, *veranderd* zullen worden, *dan* in een heerlijk gestalte en gedaante zullen overgaan, om alzoo eeuwig met den Heiland te wezen.

Tot die verwijzing heeft men dan ook recht, in zooverre er uit blijkt, dat er ook zonder sterven een overgang uit toestand in toestand, uit gestalte in gestalte, en uit vorm in vorm mogelijk is. Ook de verheerlijking op Thabor kan uit dien hoofde hierbij in aanmerking komen, overmits ook het gebeurde op Thabor ons van zulk een overgang spreekt, ook eer dat de dood tusschen beide kwam. Aan deze mogelijkheid valt uit dien hoofde niet te twijfelen, en in zooverre is er niets tegen, om ook bij Adam in het Paradijs aan zulk een overgang uit lagere in hooger toestand, vorm en gestalte, te denken, zonder dat er van sterven bij hem sprake kon zijn.

Hierbij dient intusschen opgemerkt, dat noch hetgeen Paulus ons profeteert noch hetgeen ons omtrent Thabor bericht wordt, hier van rechtstreeksche toepassing is. De kinderen Gods, die op den dag van Jezus wederkomt, niet zullen sterven, maar *veranderd* worden, zullen in zonde ontvangen en geboren zijn, en daarom allerhande ellende, en dus ook aan de vernedering van hun natuur onderworpen. Zij zullen als Jezus wederkomt, hier op aarde in het verzwakte en ingezonden lichaam staan, en hetgeen Jezus aan hen doen zal, is, dat hij hun vernederd lichaam alsdan gelijkvormig zal maken aan zijn verheerlijkt lichaam, door

de inwerking waarmee hij ook alle dingen aan zichzelf kan onderwerpen. En ook op Thabor droeg Jezus nog diezelfde *verderde* natuur, die hij uit Maria om onzent wil had aangenomen. In die beide gevallen is er alzoo sprake van een menschelijke natuur die *veranderd* was, en nu overgaat in een staat van heerlijkheid. Maar juist dit zou, gelijk vanzelf spreekt, op Adam niet van toepassing zijn geweest. In Adam was de menschelijke natuur niet vernederd, en zonder zonde zou ze in hem niet vernederd zijn geworden. Bij zondeloze ontwikkeling zou zijn uitgang uit dit aanzijn dienstvolgens noch op één lijn gestaan hebben met de *verandering*, waarvan de heilige apostel Paulus spreekt, noch ook met de verheerlijking op Thabor, ja zelfs niet met de verheerlijking van den Christus in zijn opstanding en hemelvaart.

Ja, zelfs hiermede is het onderscheid nog niet volledig aangegeven. Voor ons, die leven op een aarde die onder den vloek kwam, is geen eenduidige toekomst denkbaar, zonder dat die aarde in haar tegenwoordige gedaante verga, en de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel uit de hand van Gods almacht verschijne. De gezaligden gaan dan eerst van de aarde weg naar den hemel, en eerst als door de wederkomst des Heeren, door den ondergang *dezer* aarde, en door de verschijning der *nieuwe* aarde, de tegenstelling tusschen 'hemel en aarde' zal zijn weggegaan, zullen de kinderen des Koninkrijks het aardrijk beerven, en leven in glorie met hunnen Heere. Maar, zoo ge u een zondeloze ontwikkeling van den mensch denkt, zou dit niet aldus geweest zijn. Zonder zonde in den mensch zou er geen vloek over de aarde gekomen zijn, en hij en de aarde zonder vloek is geen ondergang denkbaar. Tot op zekere hoogte zou men zelfs kunnen zeggen: de heerlijkheid zou niet hebben behoeven te komen, want de heerlijkheid was er. Heel het Paradijs was niet de heerlijkheid des Heeren als overdropen.

Hieruit zou echter ten onrechte worden afgeleid, dat, ware alle zonde uitgebleven, en had Satan geen inbreuk in ons menschelijk leven gemaakt, de Paradijsstoestand eenvoudig zou gebleven zijn, wat hij oorspronkelijk was. Onze vaders drukten dit zoo uit, dat als loon in het werkverbond het *eeuwige* leven was toegezegd, en onze Catechismus geeft evenzoo als einddoel van den dienst van God 'het met Hem leven in de eeuwige zaligheid' aan. Het dult dan ook geen tegenspraak, dat er metterdaad tusschen den Paradijsstoestand en het rijk der heerlijkheid daarentegen is niet alleen geen zonde, maar elk in-komen van zonde is in het rijk der heerlijkheid volstrekt ondenkbaar. Dit geestelijk verschil nu hangt natuurlijk ook saam met een verschil in het uitwendige. Het Paradijs kon vergaan gelijk het vergaan is, en voor het Paradijs kon de vloek in de plaats komen; terwijl omgekeerd in het rijk der heerlijkheid elke gedachte van vergankelijkheid ongerijmd is. In dit

De Martelaren.

CCX.

ADAM WALLACE.

In het jaar 1550 kwam de vrede tusschen Engeland en Schotland tot stand. Hierdoor werd de invloed van het eerstgenoemde land, waar de hervorming onder den vromen Eduard VI gesegevierd had, op het laatstgenoemde te grooter. Protestantische geschriften overtroonden nu Schotland. Dit maakte den geest der vervolging weder vaardig over de regering. Gedurende den oorlog had deze hem moeten breidelen, om niet velen tegen zich in het harnas te jagen. Nu dit niet meer hinderde, werden nieuwe wetten tegen de zoogenaamde ketters uitgevaardigd, vele geloovige edelen verbanen en een beklager der waarheid wegens ketterij verbrand. Deze eene was Adam Wallace.

Omtrent het leven van dezen martelaar is ons weinig bekend. Zooveel te meer weten wij van zijn sterven.

Den 17den Juli 1559 stond er te Edinburgh, den zetel der Schotsche vorsten, achter de kanselarij van het klooster der zwarte monniken, een steilaalje opgericht, waar het vonnis zou uitgevoerd worden over Adam Wallace, die om de waarheid in Christus gevangen zat. De talrijke zetels, welke daarop stonden, werden bezet voorreest door den regent. Links van dezen zat de deken van Glasgow, Gawand Hamilton, die den bisschop hier plaats vertegenwoordigde. Aan zijne rechterzijde was de zetel van den aartsbisschop van St. Andrew, primaat des koninkrijks. Buiten dezen bevonden er zich nog vele abten, priors,

graven en andere personen, zoowel geestelijken als leeken. Ook was er een zetel voor John Lander, den aanklager van Wallace, bedekt met een rood overkleed en een roode muts. Dat het voorts niet ontbrak aan een groote schare nieuwsgierigen, kunnen wij ons wel voorstellen. Toen allen gezeten waren, werd Adam Wallace, een arm en eenvoudig man, door John d'Arnot, een dienaar van den aartsbisschop van St. Andrew, op de steilaalje gebracht en recht tegenover den beschuldiger geplaatst.

Nadat de beschuldigde zijnen naam genoemd had, begon de fiscal: 'Het doet mij van harte leed, dat een ellendeling als gij met uwe schandelijke woorden deze eerwaarde vergadering geëerd hebt.' Eenvoudig antwoordde Wallace: 'Ik heb gesproken, zooals God mij naar zijne genade geleerd heeft, en mijne woorden waren noch ergerlijk noch schandelijk.' 'Hadt gij maar nooit een woord gesproken', hernam de beschuldiger, want gij zijt van zulke verschrikkelijke ketterijen beschuldigt, die niemand ooit heeft kunnen bedenken. Ik vrees, dat, bij het mededeelen daarvan, zwakke zielen geëerd zullen worden. Daar ik echter bevel ontvang heb om ze te noemen, zal ik ze u voorlezen. Voorreest wordt gij, Adam Wallace, beschuldigt, dat gij opweel in het openbaar als in de huizen geleerd hebt, dat het brood en de wijn van het Sacrament des altaars niet veranderen in het lichaam en bloed van Christus na de consecratie' (wijding).

Wallace wendde zich hierop tot den Stadhouder en de andere heeren, zeggende: 'Ik herinner mij niet, dat ik ooit iets geleerd heb, dat de bijbel mij niet te voren geleerd had.' Met dit antwoord niet tevreden, vroeg de beschuldiger: 'Wat hebt gij dan geleerd?' De martelaar herhaalde de woorden der Schrift. Den aartsbisschop was dit, alsof hij niet voor zijn gevoelen dorst uitkomen. Daarom drong hij aan op een rechtstreeksch antwoord. En toen ook de beschuldiger de aanklacht nog eens voorgelezen had, sprak Wallace vrijmoedig: 'Ik heb geleerd, dat, wanneer het Sacrament, hetwelk gij dat des altaars noemt,

bediend wordt zooals de Zoon des levenden Gods het ingesteld heeft, Deze aldaar door zijne goddelijke kracht en werking, die zich overal in den hemel en op de aarde openbaren, tegenwoordig is.'

Nadat de bisschop van Ockney nog eens gevraagd had: 'Geloof gij niet, dat het brood en de wijn in het Sacrament des altaars, na de consecratie, het ware lichaam, en bloed van Christus worden?' bewees onze martelaar uit talrijke plaatsen der Schrift, dat brood en wijn in het Avondmaal niet werkelijk in het lichaam en bloed van Christus veranderen. Zijne menschelijke natuur was in den hemel en niet op de aarde en kon ook niet alomtegenwoordig zijn, daar dit eene eigenschap der goddelijke en niet der menschelijke natuur is.

Op deze woorden riep de bisschop van Ockney uit: 'Dit is eene vervloekte ketterij!'

Nu volgde de tweede beschuldiging. John Loude sprak: 'Gij hebt gepredikt, dat de mis eene gruwelijke afgoderij voor God is. Is dit zoo? De martelaar antwoordde: Indien iemand mij het woord 'mis' in den bijbel kan aanwijzen, zal ik in haar gelooven. Ik heb het, al heb ik Gods Woord in drie verschillende talen meermalen gelezen, nimmer daarin gevonden.' Zonder antwoord op de vraag van Wallace te geven, ging de beschuldiger over tot de derde beschuldiging, volgens welke de aangeklaagde den God der Roomse kerk een met menschen handen gemaakte genoemd zou hebben. Wallace vermaande de tegenover: 'Ik bid God den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest aan, maar ik weet niet welk een soort van God gij aanbidt.'

Nog andere punten van beschuldiging werden ingebracht, waarop Wallace het antwoord niet ontweek. Toen eindelijk de beschuldiger, alles samenvattende, hem nogmaals vroeg: 'Erkent gij, dat gij de genoemde ketterijen alle geleerd hebt?' antwoordde hij vrijmoedig: 'Ik weet niet dat ik iets geleerd heb wat met Gods Woord niet overeenkomt. God roep ik daartoe aan als getuige en besluit, floor Gods

genade, tot den einde toe daarin te volharden, tenzij iemand mij uit Gods Woord van ongelijk overtuigt.'

Hierop zich wendende tot den Stadhouder, herinnerde hij hem, dat zijn bloed van hunne handen zou geteekend worden, indien zij hem lieten ter dood brengen.

Ondanks dit alles werd de martelaar een ketter verklaard en aan den wereldlijken rechter overgeleverd. Deze veroordeelde hem tot den brandstapel. Eer dit vonnis werd uitgevoerd, zat Wallace in den kerk, Tolbuth genoemd, met geboelde voeten. Daar werden een en andermaal monniken en geestelijken tot hem gezonden. Doch geen hunner kon hem aan het wankelen brengen. Des avonds, toen allen hem verlaten hadden, viel Wallace op de knieën en bad. Daarna zijn palmboekje (zijn bijbel was hem ontnomen) nemende, begon hij te zingen. Nauwelijks vermoedde zijn bewaker, dat hij nog een boek bij zich had, of hij onderzocht dit en ontam hem ook zijn palmboek. Des anderen daags werd de brandstapel gereed gemaakt en intusschen de martelaar nog eens tot afval bewogen.

Te vergeefs. Gods kracht hield hem staande, ook toen hij naar buiten geleid werd, gevolgd door een groote menigte tot wie hij echter niet spreken mocht. Op den brandstapel gebracht sloeg hij zijne oogen ten hemel en zelde tot het volk: 'Ik bid u, erger u niet aan den dood, dien ik om der waarheid wil moet ondergaan; want de discipel is niet meerder dan zijn Meester.' Deze woorden ergerden een der dienaren, waarom hij hem verbod te spreken. Toen zag Wallace nog eenmaal ten hemel en zelde: 'Heere, zij willen mij niet laten spreken.' Daarop werd hem de strik om den hals geworpen en het vuur aangestoken, waarna hij stierf in zijnen Heere en Borg, Jezus Christus.

DE GAAY FORTMAN.